

AZ ÁLLAMHATÁRON ÁTNYÚLÓ KAPCSOLATOK SAJÁTOSSÁGAI KÖZÉP-EURÓPA ÉS A BALKÁN KONTAKTZÓNÁJÁBAN

**KÜLÖNÖS TEKINTETTEL
A HORVÁT–MAGYAR HATÁRTÉRSÉGRE**

Rácz Szilárd

XII. MRTT vándorgyűlés

Veszprém, 2014. november 28.

A térség különböző értelmezései

Természetföldrajzi megközelítés

EU Strategy for the Danube Region

Új államok Jugoszlávia területén, 1991–2008

South East Europe Transnational Cooperation Programme

Néhány térszerkezeti jellemző

- Komplex területi adottságok
- Periféria (európai, térségi, nemzeti nézőpont)
- Politikai instabilitás (birodalomváltó tér), határok és súlypontok állandó változása
- Etnikai, kulturális mozaik (határokon átnyúló)

Határok, határtérségek, kapcsolatok

A határ komplex jelenség (fizikai és mentális, időben és térben létező).

A határ diszkurzív eszköz. Térszemléletfüggő (határtípusok, határjelenségek).

A kapcsolódó fogalmi kör kiterjedt, a különböző kifejezések használata nem egyértelmű.

A határtérség funkcionális egység. A határ hatásának mint politikai, társadalmi, gazdasági stb. hatótényezőnek az eredménye. Ebből ered a lehatárolás problémája.

A határmentiség, a határt átlépő kapcsolatok értékelése, vizsgálata normatív jellegű.

A határ menti térségek egyfajta átmenetet képeznek két állam között.

A következő gondolatmenetben jövőorientált megközelítésben tekintünk a magyar–horvát határra és határtérségre mint együttműködési lehetőségekre és közös fejlesztési tereire.

Államok – határok – korszakok magyar–horvát viszonylatban

Történeti előzmények...

A független Horvátország első évtizede

Horvátország függetlenné válásával egy új korszak kezdődött el. Ezt egyfajta befelé fordulás jellemezte. Államépítés, államnemzet időszak. Speciális határtérségi mozgások.

Orientációváltás az ezredfordulón

Az Euroatlanti integrációs korszak kezdete. A kapcsolatok nem igazán mélyek és intenzívek. Az országok „nyugatnak fordultak”. Szegény régiók találkoznak. Problémák hasonlóak.

Világgazdasági válság

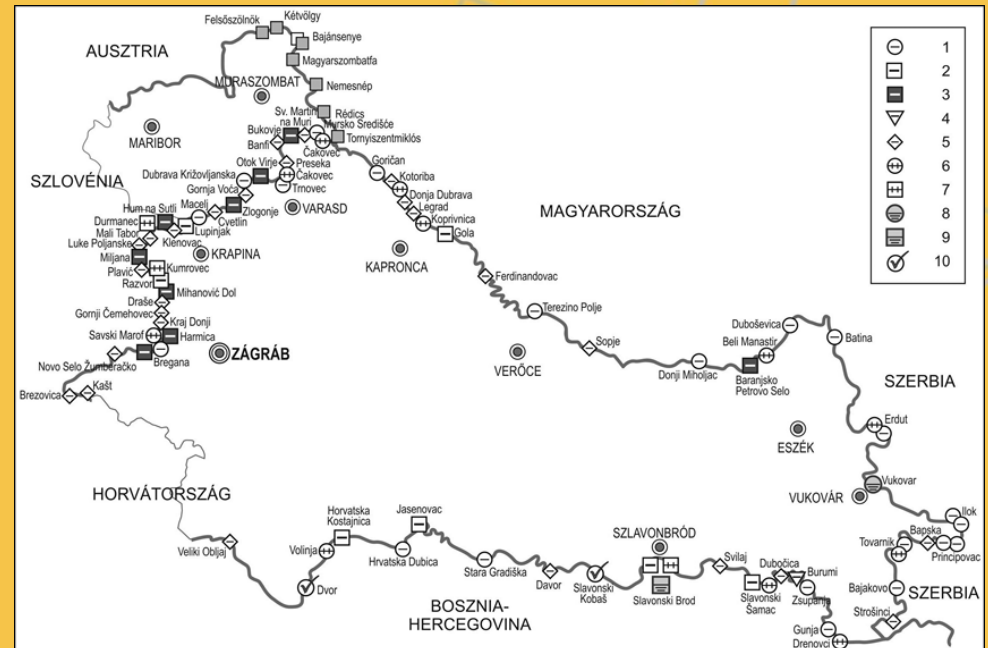
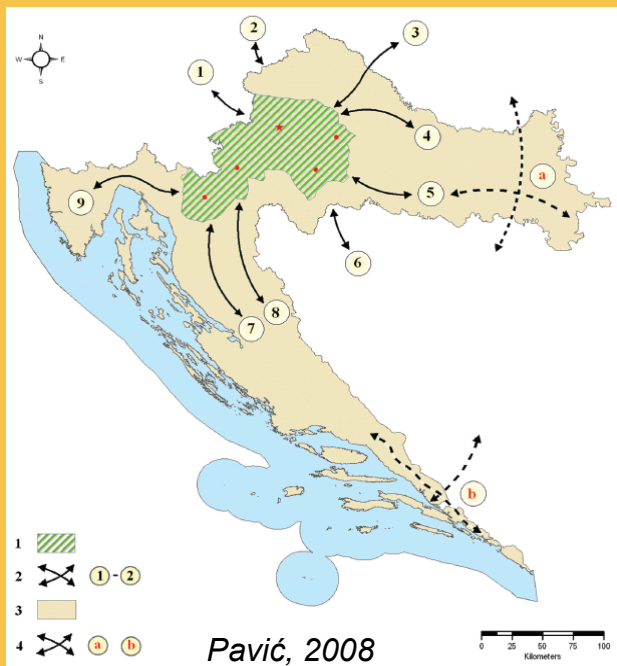
Az új piacgazdasági káosz nem csak az egyéni, vállalati, hanem az államközi kapcsolatokat is megterhelheti. Nacionalizmus, protekcionizmus versus európai területi kooperáció. Mik lesznek a kihívásokra adott válaszok következményei? Forrás nélkül van-e együttműködés?

Határátmenet sajátosságai

Mozgások:

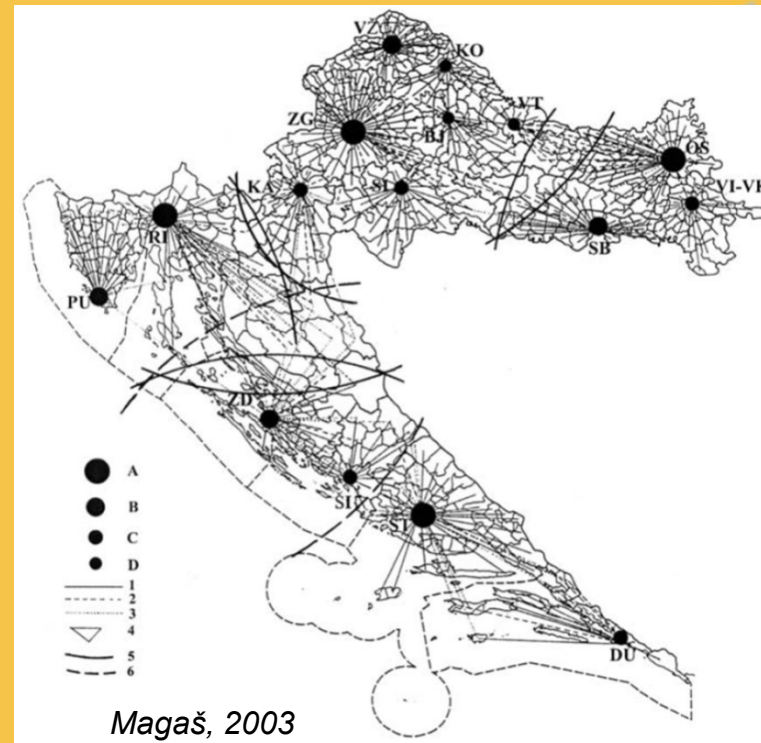
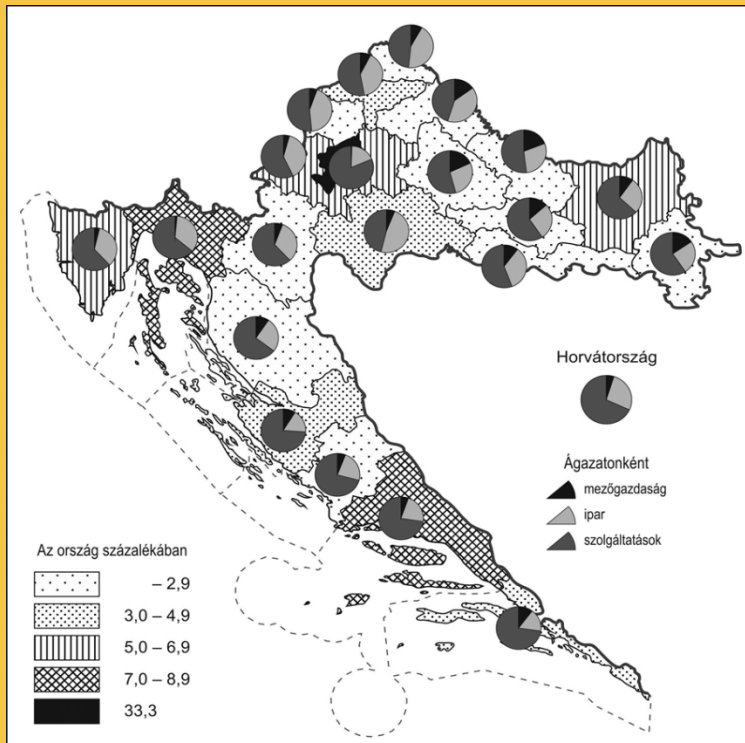
- Tengerparti kapcsolat: nyári dominanciájú, látványos.
 - Rijeka állandó, de nem számottevő kapcsolat. (Tengerre magyar, de hol?).
 - Szlavónia, Dráva-mente: személyes kapcsolatok, hivatásforgalom, áruforgalom (tranzit)?
- Közlekedési feltételek, határátkelők szerepe. EU belső, de schengeni határ.

Együttműködés térszerkezeti alapjai

- Fejletlen a közvetlen kontaktzóna (gazdasági, társadalmi viszonyok, folyami határ)
- Csomópontok együttműködése domináns (nagyvárosi pályázati erőképesség)
- Kis országok, domináns fővárosok (új államok, centralizált államberendezkedés)
- Államközi kapcsolatok alapvető fontosságúak a határon átnyúló kapcsolatokra
- Különböző együttműködési formák (határtípusok)

Határ menti együttműködési projektek, 2013. január

MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete

Megnevezés	HU–HR	Adria	SI–HR	SEE	HR–BiH	HR–SR	HR–MO	Mediterrán	Projektek (programok)
Eszék-Baranya	64			4		7			75 (3)
Muraköz	30		6						36 (2)
Isztria		16	9	4				2	31 (4)
Zágráb város		5	3	16				2	26 (4)
Kapronca-Körös	23			3					26 (2)
Tengermellék-Hegyvidék		13	9	3					25 (3)
Dubrovnik-Neretva		11		2			5	1	19 (4)
Verőce-Drávamente	17								17 (1)
Vukovár-Szerém				3	5	4			12 (3)
Split-Dalmácia		9			2				11 (2)
Varasd	3		4					1	8 (3)
Krapina-Zagorje			6						6 (1)
Karlovác			3		2				5 (2)
Zágráb		1	3	1					5 (3)
Sziszek-Moslavina					4				4 (1)
Zadar		2		1	1				4 (3)
Šibenik-Knin		2		1					3 (2)
Belovár-Bilogora	2								2 (1)
Pozsega-Szlavónia	1								1 (1)
Bród-Szávamente									0 (0)
Lika-Zengg									0 (0)
Technikai segítség					3	3	3		9 (3)
Projektek száma	140	59	43	38	17	14	8	6	325 (8)
Partnerek száma	90	58	86	10	n.a.	n.a.	6	n.a.	250
Szerződések értéke, millió euró	27 111	24 964	12 498	5 357	2 202	1 728	925	335	75121

Megjegyzés: HU – Magyarország, HR – Horvátország, SI – Szlovénia, BiH – Bosznia-Hercegovina, MO – Montenegró, SR – Szerbia, SEE – Délkelet-európai Területi Együttműködés.

Forrás: Sumpor et al. 2013.

Horvátországi magyarok Magyarországi horvátok

- Etnikai térszerkezet
- Kisebbségpolitika (horvát, magyar, uniós)
- A kisebbség száma, aránya, területi mintázata

- A megélhetés szerepe
- A nyelvtudás megjelenik-e a gazdasági kapcsolatok formálódásában?
- Van-e vállalkozóképes népesség vagy csak egy előregedő társadalom?

- Kulturális intézmények, szervezetek szerepe
- A kapcsolatra igény létezik, történeti hagyományok továbbélése is felismerhető
- EU finanszírozás szerepe

- Pécs–Eszék
- Barcs–Verőce

Határon átnyúló kapcsolatok

- A puha struktúrákban észlelhetők a határon átnyúló kapcsolatok
- A tágra értelmezett kulturális kapcsolatok a legerősebbek
- A jelentősebb tudományos együttműködések finanszírozás függők
- A gazdasági kapcsolatok gyengék. A problémák hasonlóak

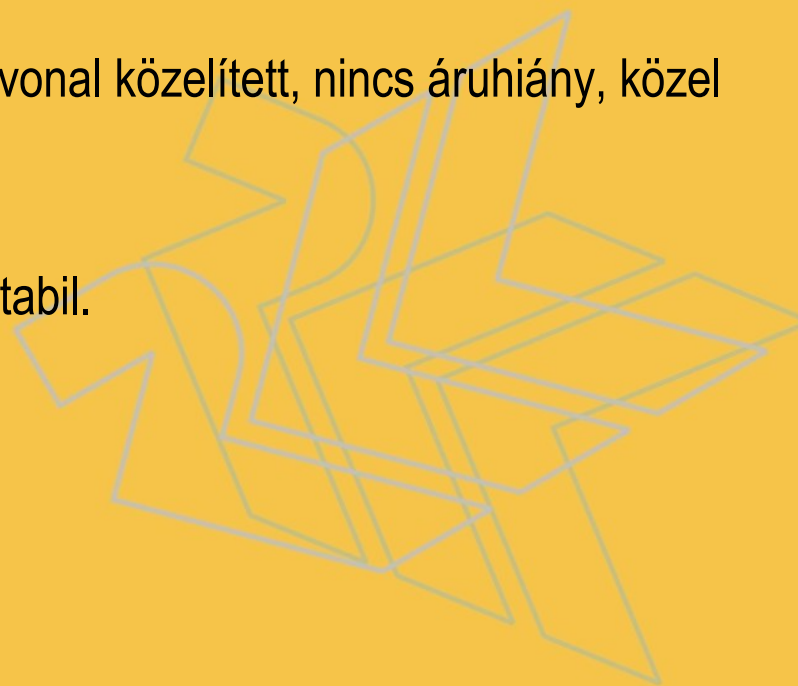
A határtérségi kooperációt mérsékli, hogy az árszínvonal közelített, nincs áruhiány, közel ugyanazok a termékek és szolgáltatások elérhetők.

A vám megszűnése is alakított a határgazdaságon.

A kuna túlértékeltsége, forintárfolyama viszonylag stabil.

A nyelvtudás szerepe (hiánya) továbbra is fontos.

Alapvető kérdés: Miért megyünk át?

Köszönöm megtisztelő
figyelmüket!

szracz@rkk.hu

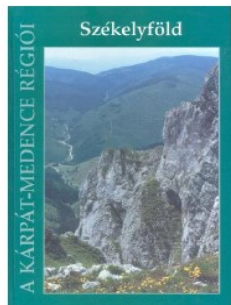

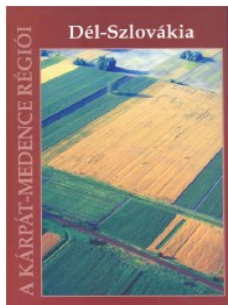
A KÁRPÁT-MEDENCE RÉGIÓI

Az MTA RKK és a Dialóg Campus Kiadó sorozata

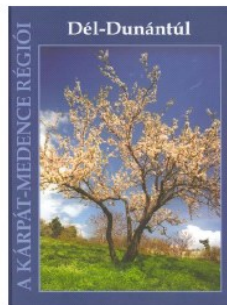
MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete

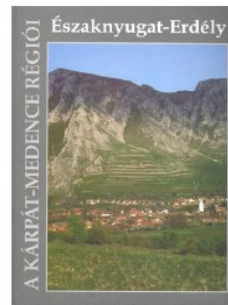
1. (2003)
Szerkesztette
Horváth Gyula

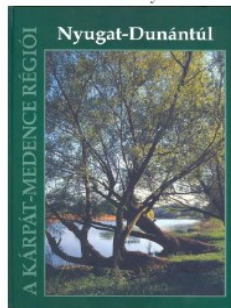
2. (2004)
Szerkesztette
Horváth Gyula

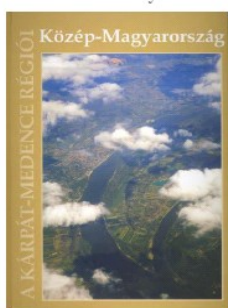
3. (2006)
Szerkesztette
Hajdú Zoltán

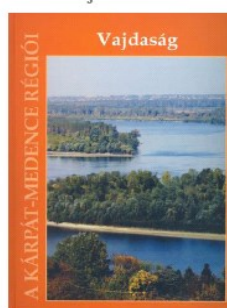
4. (2006)
Szerkesztette
Horváth Gyula

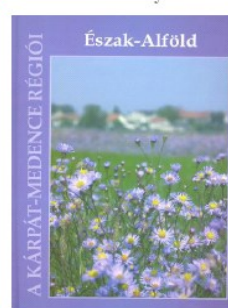
5. (2007)
Szerkesztette
Rechnitzer János

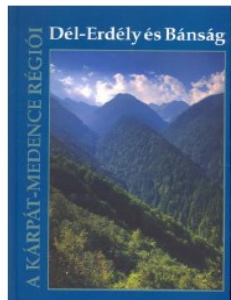
6. (2007)
Szerkesztette
Beluszky Pál

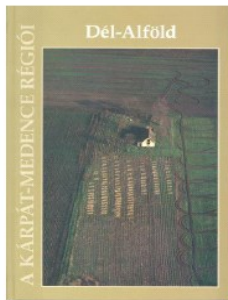
7. (2007)
Szerkesztette
Nagy Imre

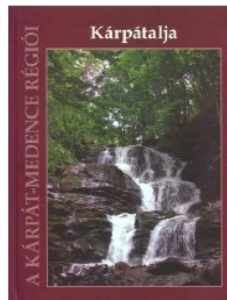
8. (2008)
Szerkesztette
Baranyi Béla

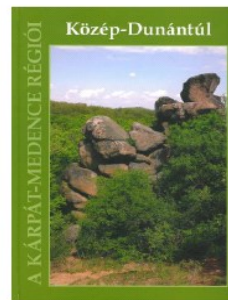
9. (2009)
Szerkesztette
Horváth Gyula

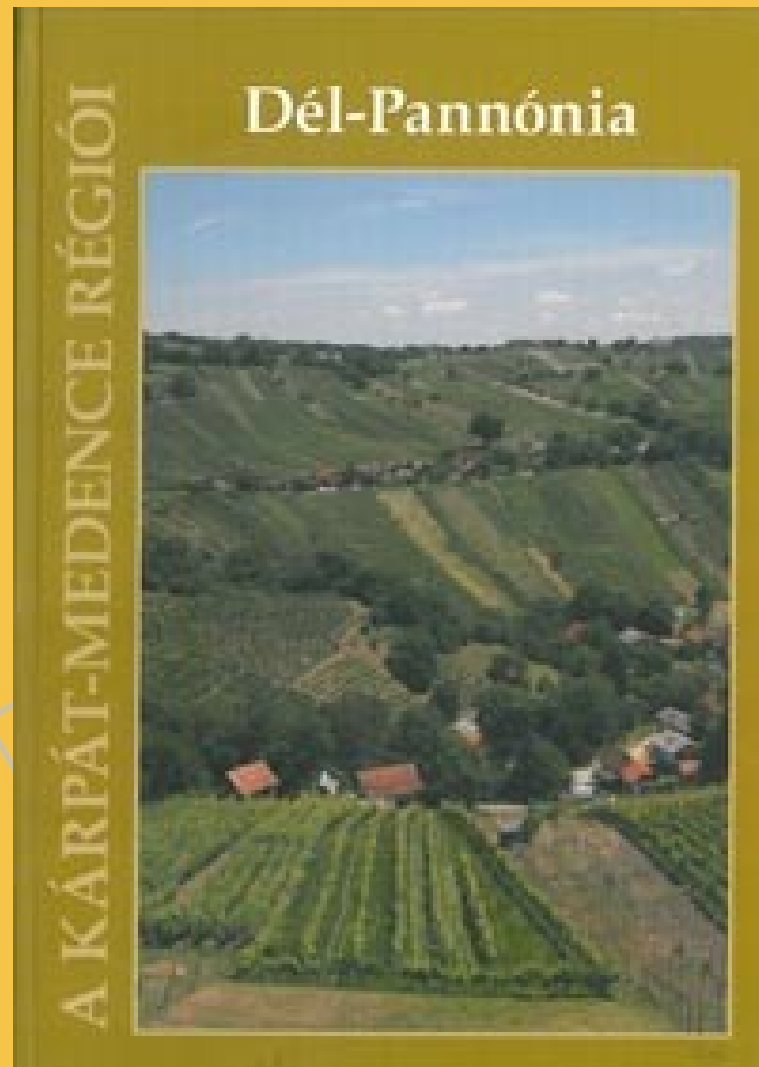
10. (2009)
Szerkesztette
Nagy Gábor

11. (2009)
Szerkesztette
Baranyi Béla

12. (2010)
Szerkesztette
Szirmai Viktória

13. (2013) Szerkesztette
Hajdú Zoltán és Nagy Imre